Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

OKULLARDA KIYAFET SERBESTLİĞİ UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ VE VELİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Hilal COŞKUN[1]
H. Fatma ŞENER[2]

[1] hekemen@gmail.com
[2] Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Moda Tasarımı Bölümü, ORCID No: 0000-0002-7515-1087, haci.sener@hbv.edu.tr

Coşkun, Hilal ve Şener H. Fatma. "Okullarda Kıyafet Serbestliği Uygulamasına İlişkin Öğrenci ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi". ulakbilge, 84 (2023 Mayıs): s. 447–462. doi: 10.7816/ulakbilge-11-84-05

ÖZ

Araştırmanın amacı, okullarda kıyafet serbestliği uygulamasına ilişkin öğrenci ve veli görüşlerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, 27.11.2012 tarihli ve 28480 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Öğrencilerinin Kılık ve Kıyafetlerine Dair Yönetmelik" gereği okullarda tek tip kıyafet zorunluluğunun kaldırılması ile ortaya çıkan yeni durum hakkında öğrenci ve velilerin görüşleri incelenmiştir. Okullarda serbest kıyafet uygulamasından birinci derece etkilenecek olan öğrenci ve velilerin farklı açılardan görüşlerinin belirlenmesinin; okul kıyafetleri ile ilgili yasal düzenlemelerde sınırları belirleme ve gerekli önlemlerin alınması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırma 10–18 yaş ortaokul ve lise öğrencilerinin ve velilerinin okullarda serbest kıyafet uygulaması ile ilgili görüşleri ile sınırlıdır. Araştırmanın örneklemi Trabzon ilinde, 2012–2013 eğitim öğretim yılında, merkeze bağlı 4 farklı ortaokulda öğrenim görmekte olan 150 öğrenci ve 4 farklı lisede öğrenim görmekte 120 öğrenci toplam 270 öğrenci ve velilerinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul, öğrenci, veli, okul kıyafeti

Makale Bilgisi:
Geliş: 17 Mart 2023 Düzeltme: 12 Mayıs 2023 Kabul: 25 Mayıs 2023

© 2023 ulakbilge. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Eğitimin rolü, hedefleri, kapsamı, işlevleri geçmişten günümüze pek çok değişim geçirmiş ve bu süreçte eğitim kavramının çeşitli tanımları yapılmıştır. Genel olarak eğitim; bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak, istenilen yönde değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Ertürk, 1984:15). Türk millî eğitim sistemi, bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılayacak şekilde ve bir bütünlük içinde "örgün eğitim" ve "yaygın eğitim" olmak üzere, iki ana bölümden oluşur (meb.gov.tr). Örgün eğitim kurumları; okulöncesi, ilkokul, ortaokul, lise, yükseköğrenim olmak üzere sıralanmaktadır. Örgün eğitim, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimdir. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır (meb.gov.tr.). Yaygın eğitim, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademeden ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümüdür. Eğitim Okulöncesi eğitim, İlkokul, Ortaokul, Lise Yükseköğretim şeklinde kademelendirilmiştir.

Okul Kıyafetleri

Okul kıyafetleri ilk olarak 16. yüzyılda yetim ve düşük gelirli ailelerin çocukları için tasarlanmıştır. Okul kıyafetlerinin sosyal, fizyolojik ve psikolojik amaçları vardır. Formaların en önemli amacı ise; kişiye belirli bir grubun üyesi olmanın ayrıcalığını hissetmesini ve kişinin üyesi olduğu grubun sorumluluğunu almasını sağlamasıdır (Bahadır Ünal, Yıldız ve Özdil, 2011: 245). Okulların öğretim durumuna göre öğrenciler, günlerinin önemli bir kısmını okul kıyafeti içinde geçirmektedirler. Bu nedenle, okul kıyafetlerinin fiziksel ve psikolojik bakımdan çocukların rahat kullanabileceği ve severek giyebileceği şekilde tasarlanması önemlidir. Kendini iyi hissettiği bir giysinin içinde bulunmak, çocuğun okula karşı olumlu tutumlar geliştirmesine yardımcı olacaktır.

Batı Ülkelerinde Eğitim ve Giyim Şekli

İngiltere; Tek tip okul kıyafeti 1960'larda dini geleneğin hâkim olduğu okullarda ortaya çıkmıştır. Kökeni ise fakir çocukların gittiği vakıf okullarına dayanmaktadır. İngiltere'de ilk vakıf okulu olan Christ's Hospital'da çocuklar tarafından giyilen manastıra özgü papaz cüppesinin ilkokul kıyafeti olduğu tahmin edilmektedir (Hesapçıoğlu ve Meşeci Gıorgetti, 2009).Okul kıyafeti konusu, ülkede üniformayı sosyal eşitlikçi görenlerle baskıcı bulanları yıllardır karşı karşıya getirmektedir. Eğitim Bakanının bu konuda davranış uzmanı danışmanı vardır. İngiltere Eğitim bakanlığı üniformanın eğitime faydasına inanmakta; devamlılığı sağlama, olumlu davranış ve disipline destek ile okul kimliği ile özdeşleşme sağladığı ve okul standartlarının belirlenmesine katkısı olduğu yönündeki fikir yaygınlığından kaynaklı okulları üniforma uygulanması konusunda teşvik etmekte olup, okul kıyafeti konusunda kanuni bir yaptırım yoktur (Perihan Korkmaz.wordpress.com). Özellikle anaokulu ve ilkokullarda üniforma konusunda katı kurallar uygulanmamaktadır. Maddi durumu kötü olan ailelerin çocuklarının üniforma masrafları da genelde okul tarafından karşılanmaktadır (dilokulubul.com) .

Fransa: Fransa'da tek tip kıyafetlerde öncelik yine dini sembollü iken Fransız devriminden sonra askeri örneklere benzetilmeye çalışılmıştır. Okullarda giyilen askerî üniformalar 18. yüzyılda J. J. Rousseau (1956)'nun "Çocuk ne hekim, ne asker, ne de papaz, öncelikle insan olmalıdır." sözü okullardaki üniforma anlayışı ile örtüşmemektedir (Hesapçıoğlu ve Meşeci Giorgetti, 2009). 1968 yılından bu yana ise birkaç istisna dışında okullarda tek tip okul kıyafeti kullanılmamaktadır. Ancak bazı turizm ve otelcilik okullarında erkek öğrencilere takım elbise ve kravat, kız öğrencilere klasik kıyafet ve ten rengi çorap önerilmektedir. Fransa'da okullarda şu an bir kıyafet zorunluluğu bulunmamaktadır (haberler.com).

Almanya: Almanya'da Okullarda üniforma zorunluluğu 1980'li ve 1990'lı yıllarda neredeyse tamamen ortadan kalkmıştır. Son zamanlarda disiplini sağlamak ve öğrenciler arasındaki marka savaşıyla mücadele etmek için az sayıdaki okulda tek tip okul kıyafeti yeniden kullanılmaya başlanmıştır(Avrupa.hürriyet.com). Üniforma konusu halen kamuoyunda tartışılmaktadır. Özel okullarda ise forma tercih edilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri: ABD'de "okul üniforması" uygulaması ilk kez 1987'de Baltimore'da bir ilkokul tarafından başlatılmıştır. Bu uygulamanın 21 eyalete yayılması ise 1995 yılında California'nın Long Beach bölgesindeki okullarda üniformanın zorunlu hale getirilmesi ve 5 yıl sonra çıkarılan istatistiklerde çok önemli verilere ulaşılması nedeniyle günümüzde 22 eyalette "okul üniforması" uygulaması bulunmakta ve tüm eyaletlere yaygınlaştırılmaktadır. 1996'da dönemin ABD Başkanı Bill

Clinton, Ulusa Sesleniş Konuşmasında 'Eğer öğrencilerin pahalı kıyafetler için birbirini öldürmelerini engelleyecekse tüm devlet okullarında üniformaya geçilmeli' demiştir. Ardından da okul üniformasıyla sınıfların daha düzenli ve disiplinli olacağını savunarak tüm eyaletlere, nasıl zorunlu üniformaya geçebileceklerini anlatan kitapçıklar gönderilmiştir. ABD'de bu konuda karar eyalet yönetimleri tarafından verilmektedir. ABD'nin en kalabalık 5 eyaleti (California, Florida, Illinois, New York, Teksas) de tavrını üniformadan yana koymuş. 2000'de yapılan bir anket, okulların yüzde 23'ünde, 2008'de yapılan bir araştırma devlet okullarının yüzde 55'inde okul üniformasının uygulandığını ortaya çıkarmıştır. ABD'de uygulama eyaletlere göre değişmekle birlikte, genel olarak devlet okullarında uygulama zorunlu değildir. Ancak, az sayıda da olsa bazı resmi okullarda zorunlu okul kıyafeti uygulaması vardır. Bu husus yerel yönetimlerin ve okul aile birliğinin kararına bırakılmıştır (Avrupa.hürriyet.com,2012). Long Beach'teki okullarda üniformanın zorunlu olmasının ardından: -Okul çevresi suç oranlarında % 91, Disiplin cezalarında % 90,- Taciz olaylarında % 96, Vandalizm[1] olaylarında ise % 69'luk düşüş kaydedildiği (Koçbaş, 2012) belirtilmektedir. Kanada'da devlet okullarında okul kıyafeti uygulaması yoktur fakat vücut hatlarını belirginleştirmemek öne çıkmaktadır. Bazı okullarda da kıyafetler okul aile birliğinde oy hakkına sahip velilerin yüzde 55'inin onaylaması sonucu belirlenmektedir (Avrupa.hürriyet.com,2012). Özel okullarda ise (katolik okulu) gibi üniforma uygulaması vardır (wiki.answer.com).

Belçika ve Hollanda'da okul kıyafeti kullanılmamaktadır. Ayrıca okul kıyafetleri konusunda kısıtlayıcı hükümler de yoktur. Japonya'da 18.yüzyıldan beri öğrenciler üniforma giymekte olup, üniformalar mevsim koşullarına göre farklılıklar göstermektedir (Avrupa.hürriyet.com,2012).

Avustralya ve Brezilya'da bütün okullarda tek tip üniforma uygulanmaktadır (Avrupa.hürriyet.com). Brezilya, Vitoria da Conquista bölgesindeki okullarda tüm yerel öğrencilerine "**akıllı üniforma**" denilen bir üniforma kullanılmasını sağlamaktadır Akıllı üniforma, okul rozetine ya da kola yerleştirilen cipten oluşmaktadır. Çip yıkanma ve ütülenmeden zarar görmemektedir. Çip sayesinde öğrenci okula girişte sensörlerden geçerken, çip velilere çocuğun okula girdiğine dair SMS mesajı gönderir. Derse geç kalma 20 dakikadan fazla ise ailelere, çocuğunun, okula gelmediğine dair mesaj göndermektedir. Brazilian Schools Microchip T-shirts to cut Truancy, 23.03.2012, http://www.bbc.co.uk/news/world-latin-america-17484532

Avrupa'da Okul üniformaları konusunda ülkelerin yaklaşımları farklılıklar göstermektedir. Üniforma giyilen okullarda mevsime ve iklim koşullarına uygun üniformaların farklılaştığı görülmektedir. Üniformayı tercih eden bölgeler, disiplin sorunları ve ayrımcılığın önlenmesi ile okula aidiyet duygusunun pekiştirilmesine vurgu yapılmaktadır. Özel okulların ise, üniforma ile ilgili kurallarının kesin olduğu dikkat çekmektedir *(Okullarda Kıyafet serbestliği, 2012)*.

Osmanlı Döneminde Eğitim ve Giyim Şekli

Selçuklulardan gelen devlet tecrübesine sahip Osmanlılar, fethettikleri her yerde, halkın ihtiyaçlarına cevap verebilmek adına cami, mektep ve medreseler inşa etmişlerdir. Osmanlılar bu tip mektepleri "muallimhane, mahalle mektebi, taş mekteb, mekteb-i ibtidaiyye" gibi adlarla da anmışlardır (Baltacı, 2004: 6-7). Ana ve babaların, çocuklarına ayet ve hadislerle de desteklenen dini inanç ve şartları öğretme isteği, sübyan mekteplerinin yaygınlaşmasında etkili olmuş ve hemen hemen her mahallede açılmasından bunlara mahalle mektebi denmiştir (Gelişli, 2002: 35-43). Çocuklara alınan giysiler arasında boğazı kapama(astarlı kaftan), fes, mintan, zıbın, kuşak, mest, pabuç yer aldığından (Gelişli, 2002: 41). Halk arasında bu mektepler "kapamalı mektep" olarak bilinmektedir (Taşkın, 2008: 345). Mektebe kaydolup başlamak, çocukların hayatında önemli bir olaydır. Evde hazırlıklar yapılıp, çocuğa yeni elbiseler alınmaktadır. Giyim şeklinin eğitim açısından büyük önem taşıdığı kurumlardan biri de askeri okullardır. Çünkü subaylar küçük yaşta askeri üniforma giyerek askeri disiplin içinde toplumdan uzak yetiştirilmektedir. Harp okullarında öğrencilerin belirli bir disiplini kazanmaları için giysinin ne kadar büyük bir öneme sahip olduğu açık olarak vurgulanmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi'nde Eğitim ve Giyim Şekli

Siyah önlük ve beyaz yakanın eğitim kurumlarında kullanılmasının kökeni İngiltere üniversiteleri ve vakıf okullarına kadar uzanmaktadır. İngiltere ve Fransa'da okul üniformaları üzerinde en fazla şekillendirici etki dinî gelenek tarafından yapılmıştır. Batı eğitim sistemi ise bu dönemde Türkiye'ye model olmuştur (Hesapçıoğlu ve Meşeci Giorgetti, 2009).

Türkiye'de siyah önlük ve beyaz yaka ilk defa 1981'de Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim

[1] TDK, eski kültür ve sanat anıtlarını yakıp yıkma düşünce ve davranışı; bilerek ve isteyerek, kişiye ya da kamuya ait bir mala, araca ya da ürüne zarar verme eylemidir.

Bakanlığı ile Diğer Bakanlıklara Bağlı Okullardaki Görevlilerle Öğrencilerin Kılık Kıyafetlerine İlişkin Yönetmelik ile tam olarak tanımlanmış ve zorunlu hâle getirilmiştir. Bu nedenle 1990'lara kadar ilköğretim okulları için üniformalar siyah renkli olarak kullanılmıştır(Bahadır Ünal ve diğerleri, 2011:245).

Türkiye'de okul Kıyafeti uygulamaları

Fotoğraf 1. Siyah Önlük (milliyet.com.tr) **Fotoğraf 2. Mavi Önlük(milliyet.com.tr)**

Okullarda siyah önlük zorunluluğuna 1989-1990 eğitim öğretim yılında yayımlanan genelgeyle son verilmiştir. Bu dönemden itibaren siyah önlüklerin yerini mavi önlükler almıştır.(Bahadır Ünal ve diğerleri, 2011: 245). Renkteki bu farklılaşmaya rağmen önlük ve beyaz yaka geleneği değişmeden 2008 yılına kadar devam etmiştir. 2008 yılından itibaren önlük zorunluluğu kalkmış, her okulun kendisinin belirlediği okul kıyafetleri kullanılmaya başlamıştır (Hesapçıoğlu ve Meşeci Giorgetti, 2009: 1719).

Fotoğraf 3. Mavi Önlük ve Okula Özgü Üniforması

2002'de liselerde kız öğrencilerin pantolon giyebilmelerine imkân tanıyan genelge yayımlanmıştır. Sonrasında iklim farklılıkları nedeniyle, ilköğretim okullarında okul üniformaları belirli kuralları takip etmek koşulu ile serbest bırakılmıştır. 2009'da okul kıyafetleri ile ilgili çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştay sonucunda ortaya konulan raporda yeni bir uygulamanın başlatılması öngörülmüştür. Çalıştaydaki önerileri değerlendiren bakanlık, 2010 yılında internet sitesinde ilk ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrenci kılık-kıyafetlerine ilişkin bir anket yapmıştır. Ankette, öğrenci, öğretmen ve velilerin görüşleri alınırken sorularda sadece "evet" ya da "hayır" seçenekleri sunulmuş ve sonuç raporunda da serbest bir kıyafet uygulamasına gidilmesinin gerektiği görüşünün ağırlık kazandığı bildirilmiştir. Çalıştay sonuç raporunda; Okul kıyafeti tipleri ve zorunluluğu açısından dünya uygulamalarına bakıldığında, genel olarak gelişmiş ülkelerde tek tip kıyafet veya önlük gibi bir kıyafet zorunluluğunun bulunmadığının, Ayrıca, okul aile birlikleri ve okul yönetimlerinin kararıyla okullarda sık sık kıyafet değişikliğine gidildiğinin, Belirlenen renk ve desenlerdeki tek tip kıyafetlerin sadece birkaç mağazadan alındığına işaret edilen gerekçede, bunların velilere ek mali yük getirmesinden dolayı

şikâyetlere neden olduğu da belirtilmiştir. Bu doğrultuda 27 Kasım 2012 tarihli ve 28480 sayılı Resmi gazetede yeni bir kılık kıyafet yönetmeliği yayınlanarak okullarda kıyafet serbestliği getirilmiştir. Kılık kıyafet serbestliğini destekleyen ve desteklemeyen görüşler arasında yaşanan yoğun tartışmalar öğrenci ve velilerinde kafasında soru işaretleri oluşmasına neden olmuştur. 28.08.2013 tarihli 2237816 sayılı ve 2013/24 numaralı "Öğrenci Okul Kılık Kıyafetleri" konulu genelge ile yönetmelikteki ilgili maddeyi "velilerin yüzde ellisinden fazlasının muvafakati alınarak ilgili eğitim-öğretim yılı için okul kıyafeti veya kıyafetleri belirlenebilir" biçiminde değiştirilmiştir. Öğrenci kılık ve kıyafetlerinin seçimine yönelik oylama veya anket çalışmalarının 4 yılda bir yapılması, bu çalışmaların mart ayı sonuna kadar sonuçlandırılması kararlaştırılmıştır

Yöntem

Bu araştırmada, okullarda kıyafet serbestliği uygulamasına ilişkin öğrenci ve veli görüşlerini belirlemek amacıyla tarama modeline dayalı betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada öğrenci ve velilerin okullarda serbest kıyafet uygulamasına ilişkin görüşlerini belirlemede anket tekniği uygulanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; Trabzon Milli Eğitim Müdürlüğü verilerine göre 2012–2013 eğitim öğretim yılında Trabzon ilinde ortaokul ve liselerde öğrenim gören 88.795 öğrenci ve velileri oluşturmaktadır. **A**raştırmanın örneklemini; Trabzon il merkezinde bulunan okullardan, araştırmanın yapıldığı tarihte serbest kıyafet uygulamasına geçmiş olan tesadüfî örnekleme yolu ile seçilmiş, 4 farklı lisede öğrenim görmekte 120 öğrenci ve 4 farklı ortaokulda öğrenim görmekte olan 150 öğrenci olmak üzere toplam, 270 öğrenci ve bu öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi Trabzon ilinde, 2012–2013 eğitim öğretim yılında, merkeze bağlı ve 4 ve velilerinden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada öğrenci ve velilerin okullarda serbest kıyafet uygulamasına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan anket kullanılmıştır. Anket soruları, ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra, serbest kıyafet uygulamasında, öğrenci ve velileri etkileyeceği düşünülen konular ve ulusal basındaki ilgili yayınlar incelenerek, uzmanlar ve öğretmenlerin görüşleri alınarak oluşturulmuştur.

Tablo 1. Dağıtılan Anketlerin Okullara Dağılımı

Okullar	Dağıtılan Anket Sayısı		Dönen Anket Sayısı	
	Veli	Öğrenci	Veli	Öğrenci
1. Özel Alparslan Anadolu Lisesi	30	30	19	23
2. Kanuni Anadolu Lisesi	30	30	16	17
3. Pelitli Ahmet Can Bali Anadolu Lisesi	30	30	22	25
4. Trabzon Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi	30	30	18	17
5. Özel Alparslan Orta Okulu	30	30	23	26
6. Pelitli 75. yıl Cumhuriyet Orta Okulu	30	30	20	21
7. Cudibey Orta Okulu	60	60	41	42
8. Kaledibi Orta Okulu	30	30	30	27
TOPLAM	270	270	189	198

Örneklem grubuna 270 veli, 270 öğrenci anketi olmak üzere toplam 540 anket dağıtılmış olup, 189 veli anketi, 198 öğrenci anketi geri dönmüştür. Anket kontrolünde çeşitli nedenlerle rastgele cevaplandığı düşünülen veli anketlerinden 2 tanesi, öğrenci anketlerinden 15 tanesi çıkarılmıştır. Bu nedenle analize alınan anket sayısı veli için 187, öğrenci için 183 olmuştur.

Verilerin Analizi

Ankete cevap veren örneklem grubunun okullarda serbest kıyafet uygulamasına ilişkin görüşlerini

belirlemek amacıyla ankete verdikleri cevaplardan elde edilen veriler SPSS 20.0 istatistiksel paket programında bilgisayar ortamına aktarılmış, frekans ve yüzde dağılımları hesaplanmış. Anketin ikinci bölümünde yer alan likert tipi sorulara verilen cevaplar analiz edilerek, verilerin aritmetik ortalamaları alınmıştır. Ankette likert tipi 1-5 dereceleme ölçeği kullanılmıştır.

Ankette yer alan ifadelerden;
Kesinlikle Katılmıyorum: 1,00–1,79
Katılmıyorum: 1,80–2,59
Kararsızım: 2,60–3,39
Katılıyorum: 3,40–4,19
Tamamen Katılıyorum: 4,20–5,00 Aralığında değerlendirilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın genel amacı doğrultusunda cevap aranan sorulara ilişkin toplanan veriler, sorular bazında çözümlenmiş, elde edilen bulgular ve bu bulgulara dayanarak ulaşılan yorumlar sunulmuştur

Alt Amaç 1. Öğrenci ve velilerin demografik özellikleri nelerdir
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaş ve Cinsiyet Dağılımları

Yaş Aralığı	Frekans	Yüzde
10–13yaş ortaokul	90	49,1
14–18 yaş lise	93	50,9
Toplam	183	100
Cinsiyet	**Frekans**	**Yüzde**
Kız	94	51,4
Erkek	89	48,6
Toplam	183	100

Tablo 2'de yer alan veriler incelendiğinde; ankete cevap veren öğrencilerin; %49,1'inin 10–13 yaş aralığında ortaokul öğrencisi, %50,9'unun 14–18 yaş aralığında lise öğrencisi olduğu görülmektedir.

Tablo 2 'de Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımları incelendiğinde; %51,4'ünün kız, %48,6'sının ise erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Velilerin Demografik Özellikleri İle İlgili Frekans ve Yüzde Dağılımları

Yaş Aralığı	Frekans	Yüzde
25–30 yaş	16	8,6
31–35 yaş	38	20,3
36–40 yaş	76	40,6
41–45 yaş	28	15
46 ve üzeri	29	15,5
Toplam	187	100

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	125	66,8
Erkek	62	33,2
Toplam	187	100

Öğrenim Durumu	Frekans	Yüzde
Cevaplamayan	5	2,7
İlkokul	35	18,7
Ortaokul	38	20,3
Lise	75	40,2
Üniversite	24	12,8
Lisansüstü	10	5,3
Toplam	187	100

Çocuk Sayısı	Frekans	Yüzde
1 çocuk	44	23,5
2 çocuk	70	37,4
3 çocuk	57	30,5
4 ve üzeri	16	8,5
Toplam	187	100

Aylık Gelir	Frekans	Yüzde
Cevaplamayan	6	3,2
1000 TL ve altı	24	12,8
1000-2000 TL	44	23,5
2000-3000 TL	69	36,9
3000-4000 TL	23	12,3
5000 TL ve üstü	21	11,2
Toplam	187	100

Tablo 3.'de araştırmaya katılan velilerin demografik özelliklerine ilişkin veriler incelendiğinde; ankete cevap veren velilerin; %8.3'ünün 25–30 yaş aralığında, %20,3'ünün 31–35 yaş aralığında, %40,6'sının 36–40 yaş aralığında, %15'inin 41–45 yaş aralığında, %15,5'inin 46 yaş ve üzerinde olduğu ; %66,8'inin kadın, %33,2'sinin ise erkek olduğu ; %18,7'sinin ilkokul mezunu, %20,3'ünün ortaokul mezunu, %40,2'sinin lise mezunu, %12,8'inin üniversite mezunu ve %5,3'ünün lisansüstü mezunu olduğu

; %23,5'inin 1 çocuğu, %37,4'ünün 2 çocuğu, %30,5'inin 3 çocuğu, %8,5'inin 4 ve daha fazla çocuğu olduğu; %12,8'nin geliri, 1000 TL ve altında, %23,5'inin geliri, 1000–2000 TL arasında, %36,9'unun geliri 2000–3000 TL arasında, %12,3'ünün geliri 3000–4000 TL arasında, %11,2'sinin geliri 5000 TL ve üstü olduğu görülmektedir.

Alt Amaç 2: Serbest kıyafet uygulamasının psiko-sosyal etkilerine ilişkin öğrenci ve veli görüşleri nelerdir

Tablo 4. Serbest Kıyafet Uygulamasının "Psiko-sosyal Etkileri Açısından" Öğrencileri Etkileme Durumuna İlişkin Öğrenci ve Veli Görüşleri Dağılım Tablosu

Soru	İfadeler	X öğrenci	X veli
1.	İstediğim giysiyi giydiğimde, kendimi huzurlu hissederim.	3,78*	4,15*
2.	Seçtiğim kıyafeti giymem, grup içinde kendimi ifade etmemi kolaylaştırır.	4,03*	4,30*
3.	Kıyafetlerime karar vermem, karar verme becerimi geliştirir.	3,74*	3,90*
4.	Kendime özgü bir kıyafet giydiğimde kendimi özel hissederim.	4,40*	4,70*
5.	Serbest kıyafet, özgüvenimi artırır.	2,83*	3,10*
6.	Serbest kıyafet öğrencinin kendini ifade etme becerilerini geliştirir.	4,40*	4,32*
7.	Kendi imajıma uygun kıyafetler giyebileceğim.	3,45*	4,10*
8.	Öğrenci kıyafetlerinde kişiliğini yansıtma imkânı bulur.	4,16*	3,90*
9.	Serbest kıyafet uygulaması ortama uygun giyinmeyi öğrenmemi sağlar.	3,62*	4,30*
10.	Kişiliğimi yansıtan giysiler giymem, velimi mutlu eder.	3,29*	4,20*
11.	Serbest kıyafet uygulaması kıyafetimle ilgi sorumluluk alma becerilerimi geliştirir. (temizliği ve ütüsünün kontrolü gibi)	3,78*	4,60*
12.	Serbest kıyafet uygulaması temiz ve özenli giyinme becerimi geliştirir.(Özbakım)	3,47*	3,90*
13.	Forma, düşüncelerimi rahatça açıklamama engel olur.	3,74*	3,65*
14.	Serbest kıyafet uygulaması ailem ile ilişkilerimi zedelemez.	4,36*	4,22*
15.	Serbest kıyafet uygulaması için geç kalınmıştır.	3,64*	3,80*
16.	Serbest kıyafet uygulamasında, velim ile problem yaşamam.	3,60*	3,94*
	Olumlu görüş ortalamalarının ortalaması =	**3,76**	**4,06**
17.	Öğrenciler arasında kıyafet seçimlerine bağlı, gruplaşmalar ortaya çıkar.	4,56	4,24
18.	Serbest kıyafet uygulamasıyla kıyafetim ile ilgili kaygı yaşamaya başlarım.	3,37	3,20

19.	Serbest kıyafet, okula karşı aitlik duygumun azalmasına neden olur.	3,14	3,21
20.	Serbest kıyafet uygulaması ailem ile disiplin problemleri ortaya çıkarır.	3,17	3,06
21.	Serbest kıyafet uygulamasına geçilmesi, bazı arkadaşlarım için problem olabilir.	3,34	3,01
22.	Bazı arkadaşlarım daha iyi giyinebilmek için olumsuz davranışlara yönelebilir.	2,68	3,39
	Olumsuz görüş ortalamalarının ortalaması =	**3,37**	**3,35**

*****Serbest Kıyafet uygulamasının olumlu etkilerini gösteren görüşleri ifade etmektedir.

Ankette yer alan ifadelerden;
Kesinlikle Katılmıyorum: 1,00–1,79
Katılmıyorum: 1,80–2,59
Kararsızım: 2,60–3,39
Katılıyorum: 3,40–4,19
Tamamen Katılıyorum: 4,20–5,00 Aralığında değerlendirilmiştir.

Serbest Kıyafet Uygulamasının "Psiko-sosyal Etkileri Açısından" Öğrencileri Etkileme Durumuna İlişkin Öğrenci ve Veli Görüşleri Dağılımı incelendiğinde,

Kendime özgü bir kıyafet giydiğimde kendimi özel hissederim, Serbest kıyafet öğrencinin kendini ifade etme becerilerini geliştirir, Serbest kıyafet uygulaması ailem ile ilişkilerimi zedelemez, Öğrenciler arasında kıyafet seçimlerine bağlı, gruplaşmalar ortaya çıkar ifadelerine öğrenci ve velilerin *tamamen katıldığı* görülmektedir

İstediğim giysiyi giydiğimde, kendimi huzurlu hissederim, Kıyafetlerime karar vermem, karar verme becerimi geliştirir, Kendi imajıma uygun kıyafetler giyebileceğim, Kıyafetlerimde kişiliğimi yansıtma imkânı bulacağım, Serbest kıyafet uygulaması temiz ve özenli giyinme becerimi geliştirir, Forma düşüncelerimi rahatça açıklamama engel olur, Serbest kıyafet uygulaması için geç kalınmıştır, Serbest kıyafet uygulamasında, velim ile problem yaşamam. ifadelerine öğrenci ve velilerin *katıldığı* görülmektedir

Seçtiğim kıyafeti giymem, grup içinde kendimi ifade etmemi kolaylaştırır, Serbest kıyafet uygulaması ortama uygun giyinmeyi öğrenmemi sağlar, Kişiliğimi yansıtan giysiler giymem, velimi mutlu eder, Serbest kıyafet uygulaması kıyafetimle ilgi sorumluluk alma becerilerimi geliştirir ifadelerine *öğrencilerin katıldığı* velilerin ise *tamamen katıldığı* görülmektedir

Serbest kıyafet giymek, okula karşı aitlik duygumun azalmasına neden olur, Serbest kıyafet uygulaması ailemle aramda disiplin problemleri ortaya çıkarır, Bazı arkadaşlarım daha iyi giyinebilmek için olumsuz davranışlara yönelebilir, Serbest kıyafet giymek, özgüvenimi artırır (+) Serbest kıyafet uygulamasıyla kıyafetim ile ilgili kaygı yaşamaya başlarım, Serbest kıyafet uygulamasına geçilmesi, bazı arkadaşlarım için problem olabilir ifadelerinde öğrenci ve velilerin *kararsızlık yaşadığı* görülmektedir.

- Serbest kıyafet uygulamasının öğrenci üzerinde "*olumlu psiko-sosyal etkileri*" olacağına ilişkin ifadelerin ortalamaları öğrencilerde *3,76* ve velilerde *4,06* ile her ikisinin de "katılıyorum" görüşünü benimsediğini göstermektedir. Öğrenci ve velilerin psiko-sosyal etkiler açısından endişe duyduğu nokta her iki grubunda tamamen katılıyor oldukları "öğrenciler arasında kıyafet seçimlerine bağlı, gruplaşmalar ortaya çıkar" ifadesidir. Bu endişenin, ekonomik faktörlerin kıyafet üzerindeki etkisinden kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Serbest kıyafet uygulamasının *"olumsuz psiko-sosyal etkileri*" olacağına ilişkin ifadelerin ortalamaları, Öğrencilerde *3,37* ve velilerde *3,35*'tir bu durum her iki grubunda "kararsızım" görüşünü benimsediğini göstermektedir. Bu kararsızlığın uygulamanın çok yeni olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Sonuçlar incelendiğinde öğrenci ve velilerin kıyafet serbestliği uygulamasının psiko-sosyal etkileri açısından öğrencileri olumlu yönde etkileyeceği görüşünün ağırlık kazandığı görülmektedir.

Alt Amaç 3: Serbest kıyafet uygulamasının fizyolojik etkilerine ilişkin öğrenci ve veli görüşleri nelerdir?

Tablo. 5. Serbest Kıyafet Uygulamasının "Fizyolojik Etkilerinin" Öğrencileri Etkileme Durumuna İlişkin Öğrenci ve Veli Görüşleri Dağılım Tablosu

Soru	İfadeler	X öğrenci	X veli
1.	Dersin şartlarına göre en rahat edebileceğim kıyafeti giyerim.	3,47*	3,64*
2.	Serbest kıyafet uygulaması ile okulda iklim ve mevsim şartlarına uygun giyinebilirim.	4,23*	3,49*
3.	Serbest kıyafet uygulamasıyla okula giderken, gelişim dönemime uygun giysileri seçebilirim.	3,62*	4,31*
4.	Serbest kıyafet uygulamasıyla okulda, hareketlerimi kısıtlamayan giysiler giyebileceğim.	3,49*	4,23*
5.	Serbest kıyafet uygulaması ile sağlık şartlarıma en uygun giysiyi giyebileceğim.	4,43*	4,10*
	Olumlu görüş ortalamalarının ortalaması =	3,84	3,95

*Serbest Kıyafet uygulamasının olumlu etkilerini gösteren görüşleri ifade etmektedir.

Dersin şartlarına göre en rahat edebileceğim kıyafeti giyerim ifadesine öğrenci ve velilerin katıldığı görülmektedir. Serbest kıyafet uygulaması ile okulda iklim ve mevsim şartlarına uygun giyinebilirim ve sağlık şartlarıma en uygun giysiyi giyebilirim, ifadelerine öğrenciler "tamamen katılıyorum" derken, veliler " katılıyorum" demektedir.

Serbest kıyafet uygulaması ile okula giderken, gelişim dönemine uygun giysileri seçebilirim ve okulda hareketlerimi kısıtlamayan giysiler giyebilirim, ifadelerine öğrencilerin "katılıyorum" velilerin ise "tamamen katılıyorum" dedikleri görülmektedir

Serbest kıyafet uygulamasının fizyolojik etkileri açısından öğrencileri etkileme durumuna ilişkin ifadelere, Öğrencilerin *3,84* ve velilerin *3,95* ortalama ile "katılıyorum" dediği görülmektedir. Bu sonuç; öğrenci ve velilerin, kıyafet serbestliği uygulamasının fizyolojik etkileri açısından öğrencileri olumlu yönde etkileyeceğine inandığını göstermektedir.

Alt Amaç 4: Serbest kıyafet uygulamasının ekonomik etkilerine ilişkin öğrenci ve veli görüşleri nedir?

Tablo 6. Serbest Kıyafet Uygulamasının Ekonomik Açıdan Etkisine İlişkin Öğrenci ve Veli Görüşleri Dağılımı

Soru	İfadeler	X öğrenci	X veli
1.	Mevcut bir kıyafetimi giyeceğim için velim kendini ekonomik açıdan rahat hisseder.	2,54*	1,84*
2.	Velim forma alma maliyetinden kurtulur.	3,34*	3,22*
	Olumlu görüş ortalamalarının ortalaması =	**2,94**	**2,53**
3.	Serbest kıyafetle okula giderken, ailemin alım gücünün üstünde kıyafetler isterim.	3,47	3,90
4.	Ailemin ekonomik durumunun giysilerime yansıması, utanma duygusu yaşamama neden olur.	3,72	3,94
5.	Serbest kıyafet uygulaması, ailemin giyim masrafını artıracaktır.	4,36	4,20
6.	Serbest kıyafet uygulaması, ailemin bütçesini olumsuz etkiler.	3,64	3,70
7.	Serbest kıyafet uygulaması ile gereksiz tüketim alışkanlıkları kazanırım.	3,60	3,81
8.	Serbest kıyafet uygulaması marka bağımlısı olmama	3,58	4,10

	neden olur.		
9.	Serbest kıyafet uygulaması konusunda ailemle ekonomik nedenli çatışma yaşarım.	3,63	3,90
	Olumsuz görüş ortalamalarının ortalaması =	**3,71**	**3,93**

*****Serbest Kıyafet uygulamasının olumlu etkilerini gösteren görüşleri ifade etmektedir

Öğrenci ve velilerin,

Serbest kıyafet ile okula gidildiğinde velimin alım gücünün üstünde kıyafetler isterim, Ailemin ekonomik durumunun giysilerime yansıması utanma duygusu yaşamama neden olur, Serbest kıyafet uygulaması ailemin bütçesini olumsuz etkiler, Gereksiz tüketim alışkanlıkları kazanırım, Marka bağımlısı olmama neden olur, Ekonomik nedenli ailem ile çatışma yaşarım. ifadelerinde, birbirine paralel görüşler sergileyerek *"katılıyorum"* görüşünü benimsedikleri dikkat çekmektedir.

Öğrenci ve velilerin, velim forma alma maliyetinden kurtulur ifadesinde, "kararsızım" görüşünü benimsediği ve Serbest kıyafet uygulaması ailemin giyim masrafını arttıracaktır ifadesinde de "Tamamen katılıyorum" yönünde yine paralel görüş belirttikleri görülmektedir. Ayrıca mevcut bir kıyafetimi giyeceğim için velim kendini rahat hisseder ifadesinde, öğrenciler ve velileri "katılmıyorum" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Kıyafet serbestliğinin *ekonomik açıdan olumlu* olacağına dair ifadelere öğrencilerin katılım durumlarının ortalaması 2,94 ile "kararsızım" şeklinde olurken, *velilerin ortalaması 2,53 ile "katılmıyorum"* şeklindedir. Kıyafet serbestliğinin *ekonomik açıdan olumsuz* olacağına dair ifadelere öğrencilerin katılım durumlarının ortalaması *3,71* ve velilerin katılım durumu ortalaması *3,93* ile *"katılıyorum"* şeklindedir. Bu sonuçlara göre öğrenci ve veliler serbest kıyafet uygulamasının ekonomik anlamda öğrenciyi olumsuz etkileyeceği görüşündedir

Alt Amaç 5: Serbest kıyafet uygulamasının öğretimdeki başarıya etkisine ilişkin öğrenci ve veli görüşleri nedir?

Tablo 7. Serbest Kıyafet Uygulamasının Öğretimdeki Başarıya Etkisi Açısından Öğrenci ve Veli Görüşleri Dağılımı

Soru	İfadeler	X öğrenci	X veli
1.	Serbest kıyafet uygulaması, eğitim öğretim ortamını demokratikleştirir.	3,42*	3,51*
2.	Serbest kıyafet uygulaması okullarda öğrenmenin ön planda olmasını sağlar.	2,66*	3,01*
3.	Forma eğitim için gerekli değildir.	3,45*	2,62*
4.	Okulda giydiğim kıyafetler eğitim öğretim sürecini etkilemez.	3,60*	3,43*
	Olumlu görüş ortalamalarının ortalaması	**3,28**	**3,14**
5.	Kıyafet serbestliği, kurallara uymamı zorlaştırır.	3,96	3,80
6.	Forma, eğitim öğretim uygulamasının vazgeçilmez bir parçasıdır.	3,27	3,10
7.	İstediğim kıyafeti giyemezsem, okula devam etmek istemem.	4,08	3,72
8.	Serbest kıyafet derse ilgimi azaltır.	3,78	3,96
9.	Formanın, eğitim öğretimi kolaylaştırıcı etkisi vardır.	2,77	2,90
10.	Okullarda mutlaka forma giyilmelidir.	3,23	3,60
11	Serbest kıyafet, disiplin problemlerini artırır.	3,52	4,10
12.	Eğitim öğretime odaklanmakta güçlük yaşarım	3,79	3,70

13.	Forma, otoriteyi temsil eder	3,84	3,90
14.	Okula göre, model ve renk alternatifleri sunularak farklı forma kombinleri oluşturmam daha iyi olur.	3,50	3,82
	Olumsuz görüş ortalamalarının ortalaması	**3,57**	**3,66**

*****Serbest Kıyafet uygulamasının olumlu etkilerini gösteren görüşleri ifade etmektedir.

Öğrenci ve velilerin; Serbest kıyafet uygulaması eğitim öğretim ortamını demokratikleştirir, Kıyafet serbestliği kurallara uymamı zorlaştırır, İstediğim kıyafeti giyemezsem okula devam etmek istemem, Okulda giydiğim kıyafetler eğitim sürecimi etkilemez, Serbest kıyafet derse ilgimi azaltır, Serbest kıyafet disiplin problemlerini arttırır, Eğitim ve öğretime odaklanmada güçlük yaşarım, Forma otoriteyi temsil eder, Okula göre renk ve model alternatifleri sunulmalıdır, .ifadelerinde birbirine paralel görüşler sergileyerek *"Katılıyorum"* görüşünü benimsedikleri dikkat çekmektedir.

Öğrenci ve velilerin; Serbest kıyafet uygulaması, okullarda öğrenmenin ön planda olmasını sağlar, Forma eğitim-öğretim uygulamasının vazgeçilmez bir parçasıdır, Formanın eğitim öğretimi kolaylaştırıcı etkisi vardır, ifadelerinde, yine birbirine paralel görüşlerde bulunarak *"Kararsızım"* görüşünü benimsedikleri görülmektedir. Forma eğitim için gerekli değildir, ifadesine öğrenciler "Katılıyorum" ,veliler "Kararsızım" görüşünü benimsemiştir. Okullarda mutlaka forma giyilmelidir ifadesinde ise öğrencilerin kararsız olduğu velilerin ise bu görüşe katıldıkları görülmektedir. Serbest kıyafet uygulamasının öğretimdeki başarıya olumlu yönde etkisi olacağına dair ifadelerin ortalamaları *öğrencilerde 3,28 ve velilerde 3,14* olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar öğrenci ve velilerin uygulamanın öğrenciler açısından *olumlu olacağı konusunda kararsızlık* içinde olduklarını göstermektedir. Serbest kıyafet uygulamasının öğretimdeki başarıyı olumsuz yönde etkileyeceğine dair ifadelerin ortalamaları *öğrencilerde 3,57 ve velilerde 3,66* olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar öğrenci ve velilerin uygulamanın öğretim başarısını olumsuz yönde etkileyeceği kanısında olduklarını göstermektedir.

Alt Amaç 6: Serbest kıyafet uygulamasının güvenlik açısından öğrencileri etkileme durumuna ilişkin öğrenci ve veli görüşleri nelerdir?

Tablo 8. Serbest Kıyafet Uygulamasının Okulda Güvenliğin Sağlanmasına Etkileri Açısından Öğrenci ve Veli Görüşleri Dağılım Tablosu

Soru	İfadeler	X öğrenci	X veli
1.	Okullarda serbest kıyafet uygulamasından kaynaklanan güvenlik problemi yaşanmaz.	3,19*	2,82*
2.	Formasız olarak, istediğim her yere rahatlıkla girebileceğim.	2,65*	2,60*
3.	Serbest kıyafet uygulaması disiplin problemlerinin azalmasına yardımcı olur.	2,39*	2,52*
	Olumlu görüş ortalamalarının ortalaması =	**2,74**	**2,64**
4.	Öğretmenlerin ve yöneticilerin öğrencileri diğer kişilerden ayırması zorlaşacağı için güvenlik zafiyeti doğar.	3,64	4,21
5.	Serbest kıyafet uygulaması ile okula yabancıların rahatlıkla girip çıkabileceği ortam oluşur.	3,85	4,39
	Olumsuz görüş ortalamalarının ortalaması =	**3,74**	**4,30**

Öğrenci ve velilerin; Okullarda serbest kıyafet uygulamasından kaynaklanan güvenlik problemi yaşanmaz, Formasız olarak, istediğim her yere rahatlıkla girebileceğim. ifadelerinde, birbirine paralel olarak *" Kararsızım"* görüşünü benimsedikleri dikkat çekmektedir Serbest kıyafet uygulaması disiplin problemlerinin azalmasına yardımcı olur ifadesine öğrencilerin ve velilerin *" Katılmadığı"* görülmektedir. Serbest kıyafet uygulamasının okulda güvenliğin sağlanmasına olumlu etkileri olabileceğine

dair ifadelerin ortalamaları *öğrencilerde 2,74 velilerde ise 2,64 ile "karasız" olduklarını* göstermektedir. Öğretmenlerin ve yöneticilerin, öğrencileri diğer kişilerden ayırması zorlaşacağı için güvenlik zafiyeti doğar, Serbest kıyafet uygulaması ile okula yabancıların rahatlıkla girip çıkabileceği bir ortam oluşur .ifadesine *öğrencilerin katıldığı, velilerin ise tamamen katıldıkları* görülmektedir. Serbest kıyafet uygulamasının okulda güvenliği sağlama konusunda *olumsuz etkileri olacağı öğrenci ve velilerin ortak görüşüdür.*

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde öğrenci ve velilere, serbest kıyafet uygulamasının etkilerini belirlemek amacıyla uygulanan anket sonucunda elde edilen bulgulardan şu sonuçlar çıkarılmıştır.

- Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yarısının ortaokul yarısının liseye devam ettiği ve yaklaşık olarak yarısının kız yarısının erkeklerden oluştuğu görülmektedir.
- Araştırma kapsamındaki velilerin büyük çoğunluğunun (%71), 36 yaş ve üzerinde olduğu ve yaklaşık üçte ikisini kadınların oluşturduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan velilerin yarısından çoğunun (%58) öğrenim durumlarının lise ve üzeri olduğu ve ayrıca velilerin yaklaşık dörtte üçünün iki ve daha fazla çocuk sahibi olduğu görülmektedir.
- Araştırma kapsamındaki velilerin yaklaşık yarısının (%49,2) gelirlerinin 2000–4000 TL arasında olduğu görülmüştür.
- Serbest kıyafet uygulamasının "psiko-sosyal etkileri açısından" öğrencileri etkileme durumuna ilişkin öğrenci ve veli görüşleri incelendiğinde,
- Öğrenci ve velilerin, serbest kıyafet uygulamasının psiko-sosyal etkileri açısından öğrenciyi olumlu şekilde etkileyeceği kanısında olunduğunu göstermektedir. Öğrenci ve veli görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.
- Öğrenci ve velilerin, Öğrenciler arasında kıyafet seçimlerine bağlı, gruplaşmalar ortaya çıkar maddesine kesinlikle katıldığını belirtmesi ise bu durumla ilgili endişelerinin olduğunu göstermektedir.
- Serbest kıyafet uygulamasının "fizyolojik etkilerinin" öğrencileri etkileme durumuna ilişkin öğrenci ve veli görüşleri incelendiğinde; öğrenci ve velilerin ortak olarak dersin şartlarına göre en rahat edebileceğim, iklim mevsim ve sağlık şartlarıma en uygun, gelişim dönemime uygun ve hareket özgürlüğümü kısıtlamayan kıyafetler giyebileceğim görüşüne katıldıkları görülmektedir. Bu sonuç, öğrenci ve velilerin serbest kıyafet uygulamasının fizyolojik etkileri açısından öğrenciyi olumlu şekilde etkileyeceği kanısında olunduğunu göstermektedir. Öğrenci ve veli görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.
- Serbest kıyafet uygulamasının "ekonomik etkileri" açısından öğrencileri etkileme durumuna ilişkin öğrenci ve veli görüşleri incelendiğinde, öğrenci ve velilerin, serbest kıyafet ile okula gidildiğinde velimin alım gücünün üstünde kıyafetler isterim, ailemin ekonomik durumunun giysilerime yansıması utanma duygusu yaşamama neden olur, serbest kıyafet uygulaması ailemin bütçesini olumsuz etkiler, gereksiz tüketim alışkanlıkları kazanırım, marka bağımlısı olmama neden olur, ekonomik nedenli ailem ile çatışma yaşarım, serbest kıyafet uygulaması ailemin giyim masrafını arttıracaktır ifadelerine katılması, velim forma alma maliyetinden kurtulur ifadesinde, kararsız olduklarını ve mevcut bir kıyafetimi giyeceğim için velim kendini rahat hisseder ifadesine, öğrenciler ve velilerin katılmadıklarını belirtmesi, öğrenci ve velilerin serbest kıyafet uygulamasının "ekonomik açıdan" öğrenciyi olumsuz şekilde etkileyeceği kanısında olunduğunu göstermektedir. Ailelerinin endişeleri de çocuklarınınki ile örtüşmektedir. Öğrenci ve veli görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

- Serbest kıyafet uygulamasının "öğretimdeki başarıya etkisi" konusunda öğrenci ve veli görüşleri incelendiğinde, öğrenci ve velilerin; serbest kıyafet uygulaması eğitim öğretim ortamını demokratikleştirir, forma eğitim için gerekli değildir, okulda giydiğim kıyafetler eğitim sürecimi etkilemez, ifadelerine katılmaları serbest kıyafet uygulamasının öğretim başarısına olumlu yansıyacağını düşündürmektedir.

Fakat devamında gelen ifadelerden, serbest kıyafet giymem okullarda öğrenmenin ön planda olmasını sağlar, forma eğitim-öğretim uygulamasının vazgeçilmez bir parçasıdır, formanın eğitim öğretimi kolaylaştırıcı etkisi vardır ifadelerinde kararsız oldukları ve kıyafet serbestliği kurallara uymamı

zorlaştırır, istediğim kıyafeti giyemezsem okula devam etmek istemem, serbest kıyafet derse ilgimi azaltır, serbest kıyafet disiplin problemlerini arttırır, eğitim ve öğretime odaklanmada güçlük yaşarım, forma otoriteyi temsil eder ve okula göre renk ve model alternatifleri sunulmalıdır ifadelerine katılıyor olmaları serbest kıyafet uygulamasının, öğrencilerin öğretim başarısını olumsuz şekilde etkileyeceği düşüncesinin ağırlık kazandığını göstermektedir.

- Serbest kıyafet uygulamasının "güvenlik açısından" öğrencileri etkileme durumuna ilişkin öğrenci ve veli görüşleri incelendiğinde, okullarda serbest kıyafet uygulamasından kaynaklı güvenlik problemi yaşanmaz ve formasız olarak kendim için uygun olmayan yerlere rahatlıkla girebileceğim ifadelerinde, kararsız oldukları, Disiplin problemlerinin azalmasına yardımcı olur ifadesine katılmadıkları, öğretmenlerin ve yöneticilerin, öğrencileri diğer kişilerden ayırması zorlaşacağı için güvenlik zafiyeti doğar ifadesine katıldıkları, okula yabancıların rahatlıkla girip çıkabileceği bir ortam oluşur ifadesinde öğrencilerin kararsız olduğu velilerin ise katıldıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar, öğrenci ve velilerin serbest kıyafet uygulamasının "güvenlik açısından" öğrenciyi olumsuz şekilde etkileyeceği kanısında olunduğunu göstermektedir. Öğrenci ve veli görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur.
- Öneriler, Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, okullarda serbest kıyafet uygulamasına öğrenci ve veliler tarafından, psiko-sosyal etkileri ve fizyolojik etkileri açısından genel olarak olumlu bakılmakla birlikte, uygulamanın çok yeni olmasından kaynaklanan kararsızlıkların olduğu, özellikle okulda güvenliğin sağlanması açısından, ekonomik açıdan ve öğretim başarısına etkileri açısından öğrencilerin ve velilerin serbest kıyafet uygulamasıyla ilgili olumsuz görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir.
- Bu sonuçlar ışığında,

1. Serbest kıyafet uygulamasında veli ve öğrencilerin olumlu karşıladığı psiko-sosyal ve fizyolojik özellikleri bünyesinde barındıran, güvenlik açısından, ekonomik açıdan ve öğretim başarısına etkileri açısından öğrenci ve velilerin belirttiği endişeleri ortadan kaldırabilecek nitelikte, öğrencinin farklı kombinasyonlar oluşturarak kendini ifade etmesine imkân tanıyan sınırlı bir serbestlik modeli uygulanabilir
2. Okullarda öğrencilerin, imajına uygun kıyafetler giyerek, kişiliğini yansıtabileceği, ortama uygun giyinmeyi öğrenebileceği, kıyafetiyle ilgi sorumluluk alarak, temiz ve özenli giyinme becerini geliştirebileceği moda ve giyim bilgisi kulüpleri kurulabilir.
3. Okul aile birlikleri ve okul yönetiminin ortak kararıyla belirlenen okul kıyafetlerinde; öğrencilerin gelişim dönemleri, hareket özgürlükleri, mevsim, iklim ve sağlık şartları göz önüne alınmalı gerekli görülmesi halinde forma modeli tasarımında, kumaş, renk ve model seçiminde uzman desteği alınmalıdır
4. Araştırma sonucunda, Öğrenci Okul Kıyafetlerini Değerlendirme Çalıştay'ının sonuç raporuna paralel olarak, ekonomik faktörlerin öğrenci ve veliyi zorladığı görülmüştür. Bu nedenle, okullarda sık kıyafet değişikliğine gidilerek ailelere ekonomik bir yük getirmek ve ayrıca okulun belirlediği giysileri satma hakkını belli bazı firmalara vererek kıyafetlerin değerinin çok üzerinde fiyatlarla satılması engellenmeli, okul kıyafetlerinde veliyi ekonomik anlamda sıkıntıya sokmayacak makul zaman aralıklarında değişikliğe gidilmeli ve makul fiyatlarla her yerde rahatlıkla bulunup alınabilecek şekilde satılması sağlanmalıdır.

5. Sosyal devlet olmanın bir gereği olarak, ekonomik açıdan zor durumda olan öğrenciler tespit edilerek okul kıyafeti konusunda desteklenmelidir.
6. Öğrenci ve velilerin; öğrencilerin gereksiz tüketim alışkanlıkları kazanarak, marka bağımlılığına kapılacakları endişelerini gidermek amacıyla bilinçli tüketici yetiştirmeye yönelik konulara ders programlarında yer verilmelidir
7. Ülkenin geleceği ve toplumun neredeyse tamamını ilgilendiren bu tür uygulamalarda, bölgesel farklılıklar ve öğrenci- veli açısından kıyafet seçimini etkileyen değişkenlere dikkat edilerek pilot uygulamalar yapıldıktan, olumlu ve olumsuz yönleri net bir şekilde ortaya konulduktan sonra ülke geneline yaygınlaştırılması gerekmektedir. Araştırma konusu Trabzon ilindeki ortaokul ve lise öğrencileri ve velileriyle sınırlı kalmıştır. Kapsam genişletilerek daha geniş bir örneklem grubuna uygulanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
8. Bu çalışma gelecekte yapılacak olan benzer özellikteki araştırmalar için örnek olmalı ve bu konuya ilişkin benzer araştırmalara temel teşkil etmelidir.

9. Kıyafet serbestliğinden ve bu durumun getirilerinden birinci derecede etkilenecek olan veliler ve öğrencilerin kıyafet serbestliği konusundaki duygu ve düşüncelerinin değerlendirilmesi ve bundan sonra yapılacak çalışmalara katkı sağlaması açısından bu çalışma önem taşımaktadır.

Kaynaklar

Bahadır Ünal, Z., Yıldız, E.Z., and Özdil, N. (2011). A study on analysıs and ımprovement of trouser fabrics used for prımary school unıforms. Tekstil ve Konfeksiyon, 2, 244-248.

Baltacı, C. (2004). Mektep, XXIX, Ankara: DİA.

Ertürk, S. (1994). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Meteksan A.Ş.

Ertürk, N. (2011). Moda kavramı, moda kuramları ve güncel moda eğilimi çalışmaları, Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, Mayıs, 1-32.

Geçikli, F. (2002). Bireysel kariyer planlama ve geliştirmede imajın rolü. İstanbul Üniversitesi İletişimFakültesiDergisi,15,337-354.
http://journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/iletisim/article/view/12808/12036 02Haziran2013'de alınmıştır.

Gelişli, Y. (2002). Osmanlı ilköğretim kurumlarından sıbyan mektepleri (kuruluşu, gelişimi ve dönüşümü), Türkler, XV, Ankara, 35-43.

Hesapçıoğlu, M. Ve Meşeci Gıorgetti, F. (2009). Siyah önlük beyaz yakanın kökeni. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 9(4), 1717-1750.

Okullarda Kıyafet serbestliği. (27 Kasım 2012).http://www.haberler.com/okullarda-kiyafet-serbestligi-4124156-haberi/. 30 Kasım 2012'de alınmıştır.

İngiltereİlkveOrtaEğitimeGenelBakış,(28Aralık2012),
http://www.dilokulubul.com/ulkeler/ingiltere/egitimgb.asp 16 Temmuz 2013'de alınmıştır.

Okullardakıyafetserbestliğiningerekçesi.(27Kasım2012).Avrupa.hürriyet.com,
http://avrupa.hurriyet.com.tr/haberler/gundem/1332844/ste-okullarda-kiyafet-serbestliginin-gerekcesi31 Aralık 2012'de alınmıştır.

Koçbaş,U.(27Kasım2012).Clintonkampanyabileyapmıştı,Vatan,
http://haber.gazetevatan.com/abdde-tek-tip-suc-oranini-dusurdu/495754/30/dunya 15 Mayıs 2013'de alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). MEGEP Çocuk gelişimi ve eğitimi- fiziksel gelişim. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı

Milli eğitim bakanlığına bağlı okul öğrencilerinin kılık ve kıyafetlerine dair yönetmelik. (2012, Kasım). Web: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/52.html 18 Aralık 2012'de alınmıştır.

Millî eğitim bakanlığı ortaöğretim kurumları yönetmeliği. http://www.resmigazete.
gov.tr/eskiler/2013/09/20130907-4.htm

Saylan, M. (2007). Bir markaya isim vermek. http://markaisimleri.wordpress.com/ 2009/02/04/bir-markaya-isim-vermek/ 17 Ağustos 2013.

Okullarda Kıyafet serbestliği. (27 Kasım 2012). http://www.haberler.com/okullarda-kiyafet-serbestligi-4124156-haberi/. 30 Kasım 2012'de alınmıştır.

Taşkın, Ü. (2008). Klasik dönem osmanlı eğitim kurumları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1(3), 341-366.

TUİK, Hane halkı bütçe anketleri, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1012 17 Mayıs 2013'de alınmıştır.

Türtat,Ş.B.(30 Aralık 2012). Hippy'lik yıllarından günümüze dünya'da 'okul kıyafeti' uygulamaları. http://blog.milliyet.com.tr/hippy-lik-yillarindan-gunumuze-dunya-da--okul-kiyafeti-uygulamalari/Blog/?BlogNo=390309 13 Mayıs 2013'de alınmıştır.

Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

EXAMINATION OF STUDENT AND PARENT'S OPINIONS ON THE APPLICATION OF CLOTHING FREEDOM IN SCHOOLS

Hilal Coşkun, H.Fatma Şener

ABSTRACT

The aim of the research is to examine the opinions of students and parents on the practice of freedom of dress in schools. For this purpose, the opinions of students and parents about the new situation that emerged with the abolition of the uniform dress requirement in schools in accordance with the "Regulation on the Dress and Dress of School Students Affiliated to the Ministry of National Education", which was published in the Official Gazette dated 27/11/2012 and numbered 28480, was examined. Determining the opinions of the students and parents who will be primarily affected by the free dress code in schools from different perspectives; It is considered to be important in terms of determining the limits and taking the necessary precautions in the legal regulations regarding school uniforms. The sample represents the universe. The questionnaire is valid according to expert opinion. It is assumed that students and parents give correct and sincere answers to the questionnaire. The subject of the research is limited to the views of middle and high school students aged 10-18 and their parents about the free dress code in schools. The sample group of the research is limited to the students and their parents of 4 secondary schools and 4 high schools affiliated to the center in the province of Trabzon in the 2012-2013 academic year.

Keywords: School, student, parent, school uniform